

Bolletí de la SOCIETAT ARQUEOLÒGICA L'ILIÀNA

Revista d'Estudis Històrics

Any CXXVII Núm. 866 #68_ISSN: 0212-7458

Tercera Època_Palma_2012

Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana

HISTÒRIA

1885-1904: *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana*

1905-1937: *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana*

1938-1977: *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana*

Anys: 3ª Època 1978-

ISSN: 0212-7458

Dipòsit legal: PM 738-1960

Periodicitat ANUAL

Editor: *Societat Arqueològica Lul·liana*

<http://www.arqueologicaluliana.com>

Preu de la subscripció: 45 euros

CONSELL DE REDACCIÓ

Director Dr. Miquel José Deyá Bauzá, Universitat de les Illes Balears

Secretari Dr. Miquel Àngel Capellà Galmés, Universitat de les Illes Balears

Vocals Dr. Albert Hauf i Valls, Universitat de València / Dr. Flocel Sabaté i Curull, Universitat de Lleida / Dr. Manuel Calvo Trias, Universitat de les Illes Balears / Dr. Tomàs de Montagut Estragués, Universitat Pompeu Fabra / Dr. Xavier Torres Sans, Universitat de Girona / Dra. Maria Barceló Crespi, Universitat de les Illes Balears / Dr. Ricard Urgell Hernández, Arxiu del Regne de Mallorca

CONSELL ASSESSOR

Dr. Antonio Bernat Vistarini, Universitat de les Illes Balears / Dra. Catalina Cantarellas Camps, Universitat de les Illes Balears / Dr. Mariano Carbonell Buades, Universitat Autònoma de Barcelona / Dr. Friedrich Edelmayer, Universitt Wien / Dr. Gabriel Ensenyat Pujol, Universitat de les Illes Balears / Dr. Antoni Furió Diego, Universitat de València / Dr. Jaime García Rosselló, Universitat de les Illes Balears / Dra. Maria Grazia Melis, Università di Sassari / Dr. Ignacio Henares Cuéllar, Universidad de Granada / Dr. Eloy Martín Corrales, Universitat Pompeu Fabra / Dra. Isabel Moll Blanes, Universitat de les Illes Balears / Dra. Natividad Planas, Université Clermond-Ferrand / Dra. Sabine Panzram, Universitt Hamburg / Dra. Pinuccia Simbula, Università di Sassari / Dr. Enric Porqueres i Gené, École des hautes études en sciences sociales (CNRS)

PRESENCIA EN BASES DE DADES I REPERTORIS BIBLIOGRÀFICS

ISOC – Ciencias Sociales y Humanidades. CSIC / REGESTA IMPERII. Akademie der Wissenschaften und der Literatur (DE) / *Repertorio de medievalismo Hispánico*. CSIC / Catàleg LATINDEX / Acceptada a PIO (Periodical Index Online). Quest (GB) / Incorporada a DICE / Evaluada a RESH / Clasificada a CIRC / Allotjada a e-Dialnet, Universidad de La Rioja

PRESENCIA A INTERNET

Volums 1-62 (1885-2006) <http://lbdigital.uib.cat>

Volums 1-18 (1885-1921) <http://prensahistorica.mcu.es>

Volums 63 i següents (2007-) <http://dialnet.unirioja.es>

REVISIÓ DE TEXTOS EN ANGLÈS

M. Magdalena Vázquez Amer

DISSENY

Antoni Garau / Carles Fargas

IMPRESSIÓ

Indústria Grfica Bahía

© dels autors pels seus articles

Els articles publicats al BSAL recullen exclusivament les opinions dels seus autors.

La revista declina qualsevol responsabilitat que pogués derivar-se dels drets de propietat intel·lectual o comercial.

Societat Arqueològica Lul·liana: C/ Monti-Sion, 9 / 07001 / Palma de Mallorca / bolletisal@gmail.com

LES PROPIETATS I EL PATRIMONI ARTÍSTIC DEL CANONGE ANTONI EVINENT (BUNYOLA 1743-PALMA 1814)

Miquel Pou Amengual

Llicenciat en Història de l'Art

Resum: A partir de la mort i testament del canonge Antoni Evinent, ocorreguda el 1814, s'estudia l'origen del seu patrimoni tant immoble com pictòric i moble, així com la dispersió del mateix entre els seus hereus: familiars o institucions i la seva venda, mitjançant els administradors de l'herència, començada a partir de la mort del canonge i que dura fins a la segona meitat del segle XIX. El desenvolupament del treball s'ha realitzat en blocs temàtics establerts segons la tipologia del mateix patrimoni testamental: patrimoni immoble, patrimoni pictòric i patrimoni menor; sia aquest tèxtil (litúrgic), bibliòfil o d'argenteria.

Paraules clau: Guillem Mesquida, Lluçmajor, Il·lustració, teixits litúrgics, mobiliari, biblioteca.

Abstract: In this research, I will study the will of Canon Antoni Evinent, who died in 1814. I will focus on the origin of his patrimony, be it real estate properties, furniture or pictorial properties, as well as on the scattering of his patrimony between his relatives and its sale. Importantly, the sale of his patrimony, undergone by the administrators of the inheritance, started with the death of the Canon and lasted until the second half of the 19th century. This work is organized in different blocks according to the typology of the patrimony: real estate properties, pictorial properties and minor properties (be they textile/liturgical, bibliophile or related to silverwork).

Key words: Guillem Mesquida, Lluçmajor, the Enlightenment, liturgical textiles, furniture, library.

Rebut el 22 de maig. Acceptat el 2 d'octubre de 2012.

Abreviatures: ACM = Arxiu Capítular de Mallorca, ADM = Arxiu Diocesà de Mallorca, ARM = Arxiu del Regne de Mallorca, BSAL = *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, GEPEB = *Gran Enciclopèdia de la Pintura i l'Escultura a les Balears*, MRAMEGH = *Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics i Heràldics*.

Introducció

Antoni Evinent Muntaner (1743–1814), natural de Bunyola, és un personatge que requeriria un estudi més ampli sobre la seva persona. A partir del seu testament es proposa una anàlisi sobre els aspectes patrimonials de la seva deixa i quins foren els distints beneficiats de la seva herència. Evinent estudià la carrera eclesiàstica i dret, aconseguint el doctorat en Sagrada Teologia i en ambdós drets. El 1773 fou sol·licitat pel bisbe Juan Díaz de la Guerra pel càrrec de Vicari General. Evinent, llavors, residia a Madrid era especialista i seguidor de la doctrina de sant Tomàs, la qual cosa li valgué la confiança del nou bisbe.¹ Una tasca que exercí per poc temps doncs el 1774 fou destinat a rector de Llucmajor. Fou aquest lloc qui va ocupar per un temps més llarg durant la seva vida, quasi trenta anys, fins el 1803. El mes de març de 1803 fou escollit canonge penitenciari del Capítol de la Seu de Mallorca amb els vots necessaris per accedir-hi.²

El cercle familiar el formaven almenys quatre germans, fills de Bartomeu Evinent i de la seva dona Joana Anna Muntaner: tenia un germà, Rafel Evinent, metge i Dr. en Medicina. Rafel es va casar amb Caterina Estades i no tingueren descendència. Rafel i Antoni tenien tres germanes: Francina, que era fadrina; Jerònia, que es va casar amb Antoni Morro i que tingueren dos fills, Miquel i Margalida;³ i finalment, Antonina Evinent casada amb Antoni Quetgles i que tingueren cinc fills: Bartomeu, Rafel, Joana Aina, Paula i Antonina.⁴

Durant el rectorat d'Evinent a Llucmajor és quan hi hagué des de 1781 la promoció de l'actual església neoclàssica de la vila. La qual cosa li va procurar la responsabilitat de la seva construcció amb la tasca d'obtenir ingressos per dur-la a terme. La falta dels ingressos necessaris el va dur el 1789 a sol·licitar una subvenció a Carles IV encara que només li fou donat poc més de 451 lliures. També veurem com el mateix Evinent hi va participar tant econòmicament com amb l'aportació de patrimoni material. Altres actuacions i que actualment es poden considerar de manera negativa foren la prohibició que va realitzar dels balls de cossiers dins l'església. Com també la seva oposició a realitzar una festa

1 ROSSELLÓ LLITERAS, J.: "Don Juan Díaz de la Guerra", *E.L.*, 28, 1988, p. 59.

2 DESBRULL, J.: "Anales de Mallorca", *BSAL*, 11, 1905-1907, p. 260; FONT OBRADOR, B.: *Historia de Llucmajor*, V, Llucmajor, 1986, p. 538.

3 ACM, 14135, Papeles relativos a la manda pia del M.I. Sr. D. Antonio Evinent, doc. 3. Almenys en Miquel, nebot de n'Evinent, degué tenir un fill amb el mateix nom. Doncs quan se cita Miquel Morro, prevère, un dels hereus d'Evinent, es posa el terme neboder era, per tant, fill del nebot.

4 La informació familiar la devem a la pròpia documentació del testament i la Manda Pia del canonge, en les quals es basa aquest article. En una publicació-guia del poble de Bunyola apareix que Antoni Evinent era germà bessó d'en Rafel (Vegeu: AMENGUAL MAYOL, M. *et alii*: *Bunyola*, Palma, 2002, p. 96), no és cert. Segurament agafaren de referència la biografia del seu germà elaborada per Joaquim Maria Bover on també apareix Antoni com a germà bessó de Rafel. (Vegeu: BOVER, J.M.: *Biblioteca de escritores baleares*, Palma, 1868, p. 262.) La investigadora Bàrbara Suau i Font que està treballant sobre la família Evinent de Bunyola ha localitzat, a l'Arxiu Diocesà de Mallorca, les partides de naixement en el llibre de Baptismes de l'església de Bunyola dels membres de la família i, pel que sembla, Antoni era el més jove: Jerònima Anna* (1720), Jerònima Rosa (1722), Antonina (1725), Rafel (1726), Joana Anna* (1729), Antoni Josep* (1731) i Antoni (1743). En tot cas, caldrà esperar a l'estudi iniciat per Suau per concretar i establir més ponderadament a la família Evinent, ja que alguns dels germans extrets a llum a partir d'aquestes dades no apareixen a cap document posterior del canonge, cosa que fa pensar que moriren en edat infantil o molt prematurament. Igualment devem a Suau la localització d'una còpia del testament del canonge a l'ARM, amb la peculiaritat que va acompanyat dels inventaris dels béns que posseïen les propietats de n'Evinent a Palma, Bunyola i Llucmajor: ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 150r-156r, 161r-186v.

commemorativa en honor del filòsof i religiós Ramon Llull.⁵ Aquesta, figura sempre confrontada i contradictòria entre els eclesiàstics i els intel·lectuals mallorquins en què hem d'incloure a Evinent. Doncs recordem que formava part del grup de tomistes pròxims al llavors bisbe Guerra i que s'oposaven activament al culte a Llull.

A l'àmbit cultural Antoni Evinent fou un dels socis fundadors de la Reial Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País el 1778.⁶ La mateixa entitat va proposar el 1797 fer un diccionari de traducció; català-castellà. Per aquesta tasca es va encomanar la seva elaboració a diversos membres de l'entitat distribuint a cada un d'ells les paraules a traduir segons la seva lletra inicial. A Antoni Evinent li correspongué les paraules del diccionari que començaven amb la lletra "J".⁷ A més, també dins aquest àmbit filològic i juntament amb el rector Antoni Roig de Felanitx,⁸ se'ls hi va encarregar d'elaborar i traduir al català el "*Catecisme de la doctrina cristiana que per a ús de la sehua Diócesis mana publicar el Illm. Sr. D. Bernat Nadal*", encomanat, per tant, pel mateix bisbe Nadal i en defensa de l'ús del català a l'Església. El catecisme fou publicat per primera vegada per la impremta de Thomàs Amorós el 1801 i va ésser vigent i reeditat en nombroses ocasions fins el segle XX. Essent un dels llibres més editats a Mallorca i durant més temps: 18 edicions en català, 14 en català amb el text castellà acarat i 4 sols en castellà.⁹ En aquest món acadèmic, el canonge Evinent fou elegit censor per la Universitat Lul·liana i Literària de Mallorca juntament amb el rector de santa Eulàlia, el Dr. Joan Barceló i el canonge Nicolau Llop, per una oposició que s'havia de realitzar per a la Càtedra de Sagrades Escripures.¹⁰

Pel que fa a la ideologia d'Evinent en va deixar testimoni el 1804 en els informes polítics encomanats pel ministre Soler i opinant sobre el perjudici que creaven les grans extensions de terra. A partir dels propòsits de reforma fiscal, durant el regnat de Carles IV, Evinent va elaborar un informe sobre les opinions del batlle de Llucmajor i, en general, sobre les millors maneres de treballar la terra pel foment de la riquesa agrícola. Evinent opinava que a les zones on pocs propietaris disposaven de molt de terreny cultivable anava en perjudici de la productivitat. Com era el cas de Llucmajor. I per tant, considerava perjudicial pel bé públic que els dominis dels latifundis fossin tan extensos, anant en detriment del cultiu i de la riquesa de la mateixa població. Si bé evitava pronunciar-se directament sobre l'eliminació de les vinculacions hereditàries a grans propietats o extensions de terra.¹¹ En aquest mateix món polític, el 29 de maig de 1808, fou escollit com a vocal per formar part de la Junta Suprema de Govern de Mallorca organitzada a causa de la Guerra del Francès.

5 FONT OBRADOR, B.: *Historia de...*, 1986, p. 537-538, 548-549, 565-567.

6 FERRER FLÓREZ, M.: "La cofradía de san Jorge y los orígenes de la RSEMAP", *MRAMEGH*, 10, 2000, p. 169.

7 MARTÍNEZ TABERNER, C.: *La llengua catalana a Mallorca al segle XVIII i primer terç del XIX*, Barcelona, 2000, p. 84.

8 Mn. Antoni Roig, igual que Evinent, fou nomenat canonge de la Seu. Roig passà a canonge magistral el 1807, deixant el rectorat de Felanitx i traslladant-se a la Seu. Vegeu XAMENA Fiol, P.: *Història de Felanitx*, II, Felanitx, 1975, p. 119.

9 AMENGUAL I BATLE, J.: *Mn. Antoni Roig i Rexart: peoner de la caritat i de l'evangelització. Fundador de les Germanes de la Caritat*, Palma, 1987, p. 47.

10 DESBRULL, J.: "Anales de Mallorca", *BSAL*, 11, 1905-1907, p. 309.

11 MOREY, A.; JOVER, G.: "De la enfitèusis feudal a la enfitèusis comú: Mallorca, siglos XVIII-XX", *XXIII Seminari d'Història Econòmica i social. Les pràctiques emfitèutiques a l'època moderna i Contemporània*, Girona, 2011, p. 19. Sobre la font: MOREY, A.: *Noblesa i desvinculació a Mallorca als segles XVIII i XIX: les repercussions de la legislació desvinculadora sobre els patrimonis nobiliaris*, Palma, 1999, p. 101.

Junta de poca durada, dissolta i tornada a formar poc després sense el canonge i amb una important reducció de participants i funcions.¹² A les tasques polítiques va arribar a ésser elegit un dels diputats per representar el Regne de Mallorca a les Corts de Cadis. Darrer càrrec polític que tengué i que no va arribar a exercir renunciant-hi per motius de salut a favor del bisbe Bernat Nadal.¹³

A Mallorca eren moments de canvis i l'esperit il·lustrat copsava la societat del moment, entre els membres d'aquesta, Antoni Evinent, hi va participar d'una manera o d'altra. L'estrat eclesiàstic s'havia també impregnat de tocs de pensament il·lustrat i liberal, tant en pensament com en fets. La filtració i depuració de costums arcaics i de supersticions marcades d'ateisme no conjugaven ni amb l'esperit vuitcentista ni amb cap dels models de la nova rigorositat de l'època il·lustrada.¹⁴ Evinent no en fou part aliena d'aquests moviments, hi va participar en política, cultura i art.

L'origen, la fragmentació i la venta del patrimoni

El canonge Evinent va arribar a acumular diverses propietats durant la seva vida. Tant d'heretades dels seus avantpassats com dels seus col·laterals, a més, de les que va comprar en vida. En conjunt, no sols va aconseguir un gran patrimoni moble sinó immoble tant a Bunyola, la seva vila natal, com a Llucmajor i Palma.¹⁵

En adquisicions pròpies, l'any 1795, va comprar un terreny de terra de tres horts a Rafel Barceló, denominat son Canals.¹⁶ Aquest terreny, dins el terme de Llucmajor, fou heretat en usdefruit per una criada del canonge, Mariana Nicolau, juntament amb les cases del poble, que estaven prop de l'església. Dins el mateix lot de l'herència s'incloïa l'obligació de donar hostalatge a Joan Quetgles i al seu fill Miquel. Joan Quetgles, de professió teixidor de lli,

¹² BOVER, J.M.: *Historia de la Casa Real de Mallorca*, Palma, 1855, p. 307-308.

Vegeu, a més: FULLANA PUIGSERVER, P.: "Església a Mallorca durant la Guerra del Francès", *La guerra del francès (1808-1814)*, Palma, 2009, p. 131.

¹³ PIÑA HOMES, R.: "El Reino de Mallorca en la génesis del liberalismo. Sus diputados a Cortes de Cádiz", *MRAMEGH*, 20, 2010, p. 202-203; VALENCIANO LÓPEZ, V.: *La Mallorca de 1812 i el pare Traggia*, València, 2010, p. 20, 45-46. Evinent fou escollit diputat en representació de la ciutat.

¹⁴ AMENGUAL I BATLE, J.: "La Preilustración en los medios eclesiásticos de Mallorca (SS. XVII-XVIII)", *Hispania*, 212, 2002, p. 929.

¹⁵ Mentre que sí se sap i en va quedar constància dels hereus i de les ventes dels béns immobles de Llucmajor i Bunyola. No s'ha trobat informació de la casa de Ciutat ni de l'origen de la mateixa. Aquesta estava situada a la parròquia de l'Almudaina en el carrer del Deganat. Vegeu; ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 161v. Pel que fa directament als béns que va deixar Evinent a la seva mort, excloem la seva biblioteca, els quadres pictòrics, els teixits i objectes litúrgics que seran tractats específicament en els apartats posteriors.

¹⁶ ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 1. Aquestes terres de son Canals foren comprades en dues vegades a Rafel Barceló, àlies *Veteta*, i a la seva germana Margalida Barceló, el 6 de maig de 1795 i el 23 de gener de 1812. Evinent havia adquirit altres terrenys a Llucmajor: un solar de 5 horts i 3 quartons a son Alicanti, comprades a Coloma Anna Puigserver el 13 de març de 1801, terres situades actualment entre la carretera de Campos i la de Porreres; també, mitja quarterada, denominada son Marió, adquirida el 8 d'abril de 1783 a Rosa Maria Vidal. Vegeu; ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 175v.

era com na Mariana, un dels criats del canonge a Lluçmajor, per la qual cosa, a més, en va heretar 100 lliures.¹⁷ Aquestes propietats, subjectes a usdefruit, no foren alliberades fins a la mort de la criada Mariana, òbit que va succeir el 13 de març de 1863. Quaranta-nou anys després de la mort d'Evinent. Llavors ja sols quedava el darrer administrador dels béns del canonge, Bernat Galmés i Miquel, que també l'havia succeït com a canonge penitenciari de la Seu i tenia l'avançada edat de setanta-dos anys. Els altres administradors ja havien fallit: Joan Muntaner, Joan Ferrà, Jaume "*Mudoy*", Josep Joaquim Oliver i Bernat Nadal.¹⁸ Amb la mort de l'usufructuaria dels béns de Lluçmajor, Galmés, va haver d'actualitzar les dades de les propietats alliberades per, posteriorment, poder vendre i liquidar les darreres propietats de l'eclesiàstic. Per poder efectuar la inscripció en el Registre de la Propietat i iniciar la liquidació dels béns es va encarregar a l'agrimensor Antoni Noguera la taxació de les terres de son Canals.¹⁹ Pel que fa a la casa de dins el poble, foren taxadors el mestre d'obres Joan Duran i el fuster Guillem Munar.²⁰ La casa estava situada a la placeta de l'església, dins la illota de Gregori Clar.²¹ Les dues propietats foren venudes en encant públic dia 5 de juliol de 1863.²²

De la seva família, a Antoni Evinent, li feu llegat patrimoni tant de la seva germana Francina com del germà Rafel.²³ Els dos germans triaren sepultura en el Reial Convent de sant Domingo, a més, hi deixaren doblers, com també n'Antoni, per misses i altres donatius. Un dels motius de què la família està vinculada en aquest convent era que el pare Pius Muntaner, del mateix convent, n'era familiar.

Francina, va fer marmessors als germans Antoni i Rafel, deixant les robes i els teixits que posseïa a les seves nebodes, mentre que els béns mobles i immobles els va deixar al canonge Evinent com hereu universal.²⁴

17 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4, s/f.

18 Bernat Nadal era notari. No es refereix a qui fou bisbe contemporani d'Evinent.

19 Terres que foren valorades, el 9 de juny de 1863, per 3.200 reials de velló. Son Canals era un terreny de figueres. Limitava amb les propietats de Pedrona Salvà, Margalida Mulet, Pedrona Pons i els hereus de Miquel Danús.

20 La taxaren el dia 9 de juny de 1863 per un preu de 1.100 lliures. La casa, tenia 60 pams d'ample per 40 d'altura, amb un pis obert de tres finestres i un porxo amb quatre. El corral era posterior i més estret que la casa. Tant aquest mestre d'obres com el fuster estaven vinculats a l'obra promoguda pel canonge durant el seu rectorat, l'església neoclàssica de Lluçmajor, i encara elaboraven treballs per ella. Vegeu; POU AMENGUAL, M.: "La promoció artística de les confraries de l'església de Lluçmajor a la segona meitat del segle XIX", *Randa*, (en premsa).

21 També apareix com carrer dels graons. El lloc sagrat, devora l'església quan encara era cementeri, s'hi accedia per la banda sud i tenia escalons d'accés. Evinent la comprà a Bartomeu Barceló, *àlies Peris*. Era identificada amb el número dos i amb una superfície total de 2.120 pams quadrats. A la seva dreta limitava amb la placeta mentre que a la seva esquerra i per darrera topava amb la casa de Joan Oliver. Segons: ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 172v; ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. s/f.

22 ACM, 14134, Manda Pia d'Antoni Evinent, f. 56r. L'encant fou celebrat a les 11 de la nit en el mateix poble. La finca la va comprar Pereta Pons i Barceló, vídua i veïnada del mateix poble per 246 lliures mentre que la casa l'adquirí Miquel Vidal i Puig.

23 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 2 i 3. L'hereu universal dels pares de la família Evinent fou el germà Rafel. A Antoni i Francina els hi pertocà sols la legítima, però Rafel ja havia cedit part del seu patrimoni heretat a n'Antoni amb la casa que tenia en el carrer Rafelet a Bunyola. Antoni Morro, casat amb la germana del canonge, també li havia cedit unes terres d'olivar i garriga, citat com a *comuna d'Alfulla* (?). Sembla que aquesta darrera havia de tornar als hereus de Morro una vegada mort Evinent. Vegeu; ADM, 21/02/5, f. 3v, 18v-24r.

24 El testament fou realitzat el 13 de gener de 1808 i publicat a la seva mort, dia 16 d'abril de 1814.

Rafel va fer testament dia 27 de novembre de 1810, fent marmessors als dos germans, Antoni i Francina, a la seva muller Caterina Estades i a fra Josep Bestard, religiós i escolà del convent de sant Domingo. Va deixar doblers per misses per la seva ànima a fra Pius Muntaner, fra Bernat Estades, fra Josep Brotat i a mossèn Miquel Morro.²⁵

Rafel va deixar als seus germans Antoni i Francina, una joia a cada un, que podien escollir de qualsevol de les joies que tenia a ca seva. A la seva dona li donava totes les joies d'or i plata que li havia anat regalant durant la seva vida, a més, després de l'elecció dels dos germans, també podia triar una de les joies d'entre les que haurien quedat a casa seva després de la seva mort. A Rafel Quetgles li llegà, com a nebot, una casa a Bunyola, si bé no podia gaudir-la fins a l'òbit de la seva usufructuària. Aquesta era la seva esposa, Catalina Estades, hereva usufructuària de tots els béns mobles i immobles. Després de la mort de Catalina, se'n faria càrrec i heretaria, com hereu universal, el mateix Antoni Evinent, o la germana d'ambdós Francina, si el canonge morís abans.²⁶

El canonge Antoni Evinent, va ordenar en el seu testament,²⁷ ésser enterrat a la Seu, davant la capella de sant Benet de Núrsia. Ell mateix promulga que a "*consentiment del molt llustre Capítol sia feta una tomba coberta de pedra viva i esmolda*" i esculpida es gravi: "*estes paraules i no més: Hic jacet Antonius Evinent qui fuit canonicus penitenciaris: Obiit die... mensis... anuis...*". Un sepulcre que encara avui es conserva en el mateix lloc.²⁸

Del seu llegat pecuniari se'n repartiren a diverses persones i institucions: al Bisbe de Mallorca, pel seu dret episcopal, a l'Hospital General, a la Casa de Minyones i als defensors de la Pàtria que havien quedat mutilats.²⁹ Pel que fa a les despeses per misses per la seva mort en foren un gruix considerable: cent cinquanta lliures per a la parròquia de Lluçmajor, "*celebradores amb llista damunt los calaxos de la sacristia, tant pels beneficiats com pels titulars*"; al Convent de sant Bonaventura, a la parròquia de Bunyola, al prevere Miquel Morro i a R. P. Pius Muntaner de sant Domingo se'ls hi va donar cinquanta lliures a

25 El P. Pio Muntaner surt com a nebot, però seria fill d'un cosí de part de la mare, a mode de "nebot valencià". Fra Bernat Estades, del mateix convent de sant Domingo n'era un cunyat. I Miquel Morro, prevere, era renebot i vicari d'Orient.

26 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 3 i 4. L'usudefruit dels mobles, robes i joies contemplava la possibilitat de poder-se vendre o alienar, si calgués, per procurar la pròpia sustentació i manteniment de la vídua. Dels tres germans vinculats per herències, Antoni Evinent fou el darrer en morir i, per tant, a qui li va tocar la gran part de les herències familiars. Rafel morí a les 6 del matí del 7 de febrer; Francina morí a l'abril deixant el seus béns a n'Antoni; i Antoni morí a les dotze i mitja del 24 d'octubre, tots tres durant l'any 1814.

27 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4. Totes les referències al testament propi d'Evinent fan referència al testament que és el doc. 4 de l'aplec de documents conservats de la seva herència.

28 La mateixa tomba confirma les dades localitzades a l'ADM; va morir amb 71 anys, neix el 1743 i morí el 1814. La fabricació de la tomba fou feta per Joan Rosselló, que en cobrà divuit lliures, mentre que la pedra superior fou treballada per Baltasar Mòjer per la qual rebé trenta-set lliures i deu sous dia 11 de febrer de 1815. Vegeu; ACM, 14134, Manda Pia..., f. 2r, 10r.

29 Es refereix als defensors de Mallorca durant la Guerra del Francès. Tant en el testament com a la manda pia es donen distintes partides per a les víctimes de la guerra. Ex.: El vint-i-un de novembre de 1814; el renebot Miquel Morro, segons es diu, *per llegat forós*, en dona divuit sous. Vegeu ACM, 14134, Manda Pia..., f. 8r. L'antecedent de donacions dels membres de l'església així com de la mateixa església venia des de l'inici de la guerra. El bisbe Nadal n'havia ofert 1.200 dobles per cada any que duràs el conflicte. I les esglésies de Mallorca, per decret de les Corts de Cadis, varen haver de lliurar 693 llànties d'argent, per causa de la crisi provocada a l'Estat, amb l'obligació que es donava aquest a què serien compensades i pagades quan la crisi cessés i es tingués doblers. No foren mai retornades ni pagades per l'Estat. Vegeu; XAMENA, P.; RIERA, F.: *Història de l'Església a Mallorca*, Palma, 1986, p. 273-274.

cada un; el propi convent de sant Domingo, el convent de Nostra Senyora de la Mercè, el convent dels Caputxins i a la parròquia de la Missió, en reberen vint-i-cinc cada un. També de la seva manda pia es destinaren, almenys, tres-centes lliures per l'obra de l'església de Lluçmajor, que en aquells moments encara se seguia construint.³⁰

Fou desig del propi Evinent, així consta en el testament, que els rectors o vicaris de Lluçmajor i Bunyola, així com el pare guardià del Convent de sant Bonaventura, tocassin les campanes en senyal de mort la mateixa nit de l'òbit o immediatament a la nit vinent. A més, el dia següent, s'havien de celebrar oficis conventuals amb so de campanes i túmul funerari amb quatre atxes i a les tres esglésies havien d'ésser resades a semitò unes matines de difunts.³¹

A la filla de la seva germana Jerònia, Margalida Morro, li va deixar una de les cases amb els mobles i objectes de l'interior que havia heretat del seu germà. Les cases estaven a Bunyola en el carrer de "*can Cortella*".³² Del matrimoni de l'altra germana de n'Evinent, Antonina i Antoni Quetgles, el canonge va fer hereus als nebots. Al primer nebot, Bartomeu Quetgles, li va llegar les terres i cases que tenia en el camí d'Orient: "*les Moreres*".³³ Al segon nebot, Rafel Quetgles, li va deixar unes altres cases que tenia a Bunyola, a més de les que ja havia heretades a compte de Rafel Evinent, li va deixar les que tenia a la "*costa d'en Roig*" que havia adquirit al seu cunyat Antoni Morro. Les altres nebodes heretaren mobiliari i drets d'usdefruit. A Joana Anna, si quedàs vídua sense drets ni herències, li deixava el dret d'allotjament a qualssevol de les habitacions del primer aiguavés de les cases que posseïa en el carrer Major de Bunyola.³⁴ Mentre que a les altres dues germanes, que devien ésser fadrines, els deixava el dret d'usdefruit en vida de les mateixes cases del carrer Major sense dret d'arrendament o venda. A més a més, a la neboda Paula li donà un dels seus canteranos, ella mateixa podia escollir entre el que estava a la casa de Lluçmajor i un altre de la casa de Bunyola.³⁵

30 ACM, 14134, Manda Pia..., f. 34v.

31 També va ordenar que dits oficis s'anassin celebrant durant els següents vint-i-cinc anys: *...sia cantat un ofici conventual amb so de campanes la nit antecedent i en el temps de cantar dit ofici amb sis llums en lo altar major, i quatre atxes en el túmul de les esglésies parroquials de dites viles de Lluçmajor i Bunyola...*

32 Sempre s'ha tenir en compte, que la vídua d'en Rafel era la usufructuària d'elles fins a la seva mort i, per tant, Margalida no podia habitar-la fins a l'extinció dels drets de la vídua.

33 En aquesta propietat s'incloïa tant la part que havia adquirit del seu pare, com la part que havia rebut per l'herència del germà Rafel. Part, aquesta darrera, que arribava fins a la comuna d'Orient i que el germà havia comprat a Guillem Mateu, àlies "*Balixxo*".

34 Joana Anna, casada amb Jaume Nadal, no gaudí ni exercí el dret d'estatge que havia deixat Evinent ja que bescanviar el dret per seixanta lliures *...de moneda mallorquina per redenció i extinció de l'habitació condicionada en les cases de Bunyola... a fi de facilitar la venda de dites cases, les quals foren venudes a favor de l'amo Joan Palou...* Les cases i corral del carrer major de Bunyola les havia comprades Evinent a Bernat Cabot el 28 de desembre de 1803. Vegeu ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 174v; ACM, 14134, Manda Pia..., f. 7v, 35v-36r.

35 ACM, 14134, Manda Pia..., f. 7r. *...altra roba anar a parar a Antonina Quetgles,... Ho firma Paula perquè Antonina és malalta. Que també he rebut el canterano que dit mon oncle canonge tenia a la vila de Bunyola, preferir-lo al que tenia en el de Lluçmajor, en ús de la facultat que em donà el reiterat mon oncle amb son indicat testament.*

El patrimoni moble es va seguir repartint-se a altres persones vinculades al canonge. A Joana Alcover de Sóller que exercia de criada a la casa de Palma del canonge, li va deixar un llit mallorquí com també un canterano que utilitzava a Ciutat.³⁶ Un altre beneficiat, no familiar, fou el seu amic Bernat Clar, prevere, que li va llogar un llit i un bufet de sivina que tenia a Bunyola.³⁷

En resum, es pot veure part del cercle no sols familiar sinó social de què disposava el canonge així com les terres i cases que tenia, de les quals d'algunes d'elles en cobrava rentes.

La biblioteca del canonge

De la biblioteca que Evinent tenia a la seva casa de Palma es comptabilitzen devers 235 títols alguns d'un volum i altres de 2 o més. Part de la biblioteca i del patrimoni moble de Palma es van vendre entre els dies 24 i 29 de novembre de 1814. Es va arribar a les 246 lliures per a la venda dels llibres, mobles i altres peces domèstiques de petit valor. Com a canonge vinculat al món intel·lectual i polític del moment, era una persona culta tenint al seu servei una biblioteca personal bastant considerable. La temàtica de la biblioteca era diversa, si bé, degut a la seva professió, dominaven els llibres religiosos.

Evinent havia estat subscriptor d'un dels toms que es reeditaren al segle XVIII de l'obra de Diego Saavedra Fajardo.³⁸ Saavedra era un pensador barroc castellà i Evinent en comprà la segona edició de l'obra "*La República literaria*", editada per primera vegada el 1655 i la segona el 1790. De l'època barroca tenia dos volums de l'obra de Joan Pere Fontanella, citats com a "*decisiones de Cataluña*" i "*de pactis*", els quals hem d'interpretar que es refereixen a les dues obres del jurista català, editades a la primera meitat del segle XVII, encara que se'n feren edicions posteriors. Segons la citació es refereixen als llibres: "*De pactis nuptialibus, sive capitulis matrimonialibus tractatus*" i al "*Sacri Senatus Cathaloniae*

³⁶ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 6r, 81r. Els criats a més d'heretar també varen comprar diversos objectes domèstics durant els estims. A la Manda Pia especifica tot el que rebé Joana Alcover: *...esto es, el llit de noguer entorxat que tenia en les cases de Bunyola amb cobricel blanch, una marfega (?) bona, un matalàs gran de tela fina, un coixí gran i un petit de los de ploma amb ses coixineres, dos llençols, que he volguts d'entre tots los de drap que deixa dit sr. Evinent, una vàneva blanca, amb flocadura, sis torcabagues, una tovalló de bufet gran, una tovallola d'aixugar mans, tot esto de roba de lli obrada feta a casa, la que ella mateixa ha elegida, entre tota la dita especie; el canterano de noguer ahont acostumava posar la roba quant es trobava a aquesta ciutat, sis cadires de bova, que ha elegides entre totes les grogues, altra cadira de vergueta triada per ella mateixa, un cubert de plata, i cent cinquanta lliures amb moneda metàl·lica, en tot lo qual es dona per enterament satisfeta i a compliment pagada de tota servitud que ha prestada ...*

³⁷ Aquests mobles, explica Evinent, foren fets a partir de la fusta d'una soca de sivina que li regalaren a la possessió de son Grauet de Climent Clar, pare o germà d'en Bernat, que havien tret de la pleta de la possessió. No queda clar d'on prové la família ni on estava situada la possessió de son Grauet. És possible, que tant la família Clar com la possessió fossin en el terme de Llucmajor. Per altra part, els inventaris informen a bastament dels mobles que tenia a les seves cases: llits amb cobricels, llits entorcillats o d'estil Imperi com el qui tenia a Llucmajor. Si bé no podem fer una relació exhaustiva perquè desborda la temàtica d'aquest treball destriam els canteranos per anomenar-los amb cert detall: *primo un canterano de noguer amb tres calaxos grans i dos petits, amb sos panys i claus; Primo un ... de cedro amb tres calaxos grans i dos petits amb panys i claus* (damunt del qual hi tenia una llibreria); *...més un ... de cedro amb tres calaxos i dos petits...* (un dels canteranos de cedre fou comprat pel fuster Pere Josep Noguera per 21 lliures i 10 sous; l'altre per 12 lliures el comprà Rita Codina); *un ... de poll forrat de noguer blanch tenyit de vermell i picat d'arma amb panys i claus; ...un canterano escriptori bo...* Vegeu; ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 161r-186v.

³⁸ SAAVEDRO FAJARDO, D.: *La República Literaria*, Madrid, 1790, p. 137.

Decisiones”, sobre dret comú en especial aplicació del dret català. També sobre dret català en tenia d'específics sobre els furs de València. D'entre els altres títols sobre dret, tant religiós com civil, n'hi havia sobre decrets papals, lleis de recopilació, l'autor Covarrubias o decisions de la Rota, entre molts d'altres.³⁹

En el camp lingüístic, comptava almenys amb un diccionari en castellà, un llibre de gramàtica grega i un de gramàtica francesa. Recordem que juntament amb altres membres de la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País, Evinent havia estat un dels responsables de fer un diccionari català-castellà i, per aquest, utilitzaven com a diccionari terminològic marc l'editat llavors per la Reial Acadèmica Espanyola, del qual Evinent en tenia un exemplar.

En literatura i assaig, entre els llibres subhastats es fa esment a un llibre de poesies de Sales, com també a “Les fàbules literàries” de Tomàs Iriarte, un poeta castellà de la il·lustració i neoclassicista, publicades devers 1782. De les obres literàries destaca l'obra del Quixot en sis toms i que fou heretat pel prevere Miquel Morro.⁴⁰ Segurament era l'edició de 1787 feta també per la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola. Tenia el llibre “Idioma de la Razón”, del marquès Lluís Caraccioli, pensador i assagista de la il·lustració francesa, publicada en francès el 1763 i de la que hi ha diverses edicions en castellà (1775, 1786, ...). En literatura clàssica, si bé tenia tres quadres mitològics tractant episodis de l'obra de “Les Metamorfosis” d'Ovidi no posseïa cap volum d'aquest autor, però, en canvi, guardava dos títols de Virgili, un d'ells era l'obra completa del poeta romà.

Pel que fa a les obres de temàtica històrica i religiosa podem anomenar: una vida de santa Catalina Tomàs⁴¹ així com una de la vida de sant Tomàs, del qual també en tenia obres teològiques i una o dues pintures; la història de la conquesta de Mèxic, llibre del segle XVII, d'Antonio de Solís, que va tornar a tenir acceptació durant la il·lustració. N'hi ha una edició de 1784. També comptava amb una història de Polònia; surt a l'inventari un Dameto, podem aventurar que es tracti de Joan Dameto i la seva “Historia General del Regne de Mallorca”. Per altra banda, tenia obres del moment, per quant a la moda de les cròniques de viatges que sorgien llavors per part dels il·lustrats, per exemple, la “Descripción de las Islas Pithiusas y Baleares”, de José Vargas Ponce; o, també, els 18 volums d'Antonio Ponz, amb la seva obra “Viaje de España” (1772-1794). L'autor Josep de Sagarra i Baldrich hi apareix amb el “Compendio de la Historia de la España Transfretana”. També com a membre de la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País en tenia un tom de les seves memòries.

De la seva vinculació a la promoció constructiva tenia un “Manual de Arquitectura”, n'hi ha un contemporani a l'època del canonge, editat a Madrid el 1790 de J. Branca, encara que se cita com a quadern podent ésser una edició simple de caire divulgatiu, d'ús popular o fins i tot local.

39 Els comentaris bibliogràfics es fan segons l'inventari de la biblioteca: ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 165v-169r; i els que es varen vendre, segons l'annex adjunt.

40 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4, s/f.; ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 165v. Miquel Morro, neboder, prevere i domer de la Seu, a part del Quixot, en va heretar un lot de llibres: 3 toms de teologia del francès Billuart, una Bíblia *cum Duham*, 14 toms de Feijoo (teatre, cartes erudites,...), Teologia Moral, l'exposició sobre el símbol de Lluís de Granada, entre d'altres.

41 Obra molt de moda en el moment, ja que fou durant la vida del canonge quan un altre contemporani seu, el cardenal Antoni Despuig, en va promoure la beatificació.

Finalment i de caire més dubtós es presenta l'obra citada com Palladius. D'Evinent com a membre de la SEMAP sabem que, com a les altres acadèmies reials, tenien en compte la renovació de l'arquitectura amb tractats dels escriptors clàssics i renaixentistes, entre ells Palladio.⁴² Si bé hem de considerar que es tracti de Rutili Pal·ladi i la seva *Opus Agriculturae* o *De Re Rustica*,⁴³ doncs el prevere tenia altres autors i obres de caràcter agrícola: Luci Columel·la un autor també romà dedicat a temes agrícoles o el *De re rustica* de Flavius Vegetius.

El patrimoni pictòric

El patrimoni pictòric, com els altres, no fou aliè a la seva divisió entre diversos propietaris, que també va ésser heretat o venut per mans dels administradors de l'herència. La informació del conjunt pictòric en gran part el podem destriar dels inventaris executats post-mortem de les diverses cases.⁴⁴

A Palma, dins l'antesala de l'habitació principal, tenia onze petits mapes emmarcats i una pintura de paisatge de petit format damunt el portal. Entrant, a la sala principal, hi tenia quatre quadres grans, un mapa de Mallorca amb vasa negre i tres quadres més amb “*vasa vuitevada molt vells*”. Devora la sala principal s'obria una habitació amb un quadre gran de la Visitació i uns altres més petits: un de sant Miquel, un amb la figura de Jesús, un retrat del Pare Quiñones, un altre amb un sant Crist, un de sant Antoni, altres cinc imatges emmarcades i, a més, un quadret de marc negre perfilat en daurat. A un quartet que donava en aquesta darrera habitació hi tenia vuit quadres petits, dos d'ells pintats damunt vidre i altres dos que representaven: un la figura d'una creu i l'altre amb la imatge de Nostra Senyora dels Dolors.⁴⁵ Dins el seu dormitori també hi tenia un retrat del bisbe Guerra i deu quadrets de “*vidre i cordó*”.

La majoria d'aquesta pintura de Palma fou venuda en encant públic. El llavors rector de l'església de santa Eulàlia, Jaume “*Mudoy*”, en va comprar tres: el quadre de sant Miquel, el quadre de sant Antoni i el del Pare Francesc Quiñones. Per altra part, Josep Oliver va adquirir onze petites pintures del canonge. D'aquestes onze sols se n'identifica una que és la que representava la figura de Jesús. El notari Bernat Nadal en va comprar dues. Una d'elles fou el quadre de la Visitació de Maria, mentre que a l'altra hi eren representades tres figures: la Verge Maria, Jesús i sant Joan. El quadre que representava un sant Crist fou venut a Francesc Cabot. Comprador que també es va quedar amb una col·lecció de cinc mapes, tres figures i tres plats d'obra valenciana.

⁴² CANTARELLAS CAMPS, C.: “La indeterminació d'un reviscolament. L'art clàssic en el trànsit del segle XVIII al XIX”, *XIII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, Palma, 2005, p. 582.

⁴³ Sabem que Pal·ladi es preocupava pel rendiment i bona administració de grans extensions de terres. Un tema prou semblant al que fou tractat per Evinent per l'informe al director de la SEMAP, sobre les entrevistes manades pel ministre Soler, del rendiment de les terres en mans de la gran propietat. Per tant, escau interessant la influència que aquestes obres clàssiques pogueren tenir en el canonge i, per extensió, en els polítics i il·lustrats que tractaren sobre el tema. Vegeu DE PALOL, P.: “Economia i societat del baix imperi i l'època visigoda”, *Història Agrària dels Països Catalans I*, Barcelona, 2005, p. 485-486.

⁴⁴ Seguim els inventaris executats pel notari Miquel Brotad: ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 161r-186v.

⁴⁵ Aquest quadre fou venut a Miquel Bauçà per poc més d'una lliura.

A la casa de Lluçmajor hi tenia poques peces pictòriques. Dins la seva habitació hi havia vuit quadrets amb vidre, quatre més grans amb estampes de paper i dotze amb estampes de paisatges. Altres vuit estampes les tenia dins una habitació petita de devora i dins la cuina o a l'entrada de la casa en tenia vuit de les “Meravelles del Món”.

A la casa de Bunyola del carrer Major tenia catorze quadres petits dins vidres, a més d'un de l'Ecce Homo, un altre de la Mare de Déu i un de més petit de sant Tomàs. Tots ells amb el marc negre i decoració de colraduria. Dins la sala de la casa hi guardava cinc quadres de paisatges i tres amb estampes. A l'habitació o cambra de la casa que habitava na Francina hi tenia dues estampes i un quadret amb vidre damunt la capçalera del llit.⁴⁶

Una part important del patrimoni pictòric de l'eclesiàstic fou heretat i les beneficiàries varen ésser les parròquies de Bunyola i Lluçmajor. A la parroquial de Bunyola, Antoni Evinent, li llegà un quadre de Nostra Senyora del Roser.⁴⁷ Si bé fou a la parroquial de Lluçmajor que hi deixà bona part de les seves peces pictòriques.⁴⁸ No és estrany que Evinent aportàs tants de béns pictòrics a la parròquia de Lluçmajor si tenim present que fou ell qui, a més de promoure l'església actual, va acabar de completar les obres del casal rectoral iniciades per un dels seus antecessors, el rector Joan Basili en el segle XVIII.⁴⁹

Les pintures de Lluçmajor foren rebudes a l'abril de 1815⁵⁰ i encara avui es conserven tant a la sagristia com a la sala de la planta noble del casal quasi amb la mateixa disposició en què foren ordenades pel canonge.

La primera pintura que se cita en el testament és el quadre de “Crist a la casa del fariseu” (fig.1), que ara es guarda dins la sagristia nova. És un quadre de format rectangular amb un marc daurat. Degut al temps i a la brutor ofereix una pàtina obscura que no deixa veure clarament la pintura i dificulta la seva observació. En tot cas, s'observen set personatges que volten una taula presentada en escaire cap a l'espectador. Al centre inferior i a cada costat de la taula hi ha les tres figures principals del quadre. Crist, assegut a l'esquerre, té la mà dreta alçada en senyal de benedicció sobre la figura de Maria Magdalena. Aquesta

46 ACM, 14134, Manda Pia..., f. 90r-91v. D'aquests se sap que el 25 de juny de 1815, la pintura de l'Ecce Homo es va vendre per 1 lliura i 12 sous. Així i tot no tots els mobles foren venut perquè Paula Quetgles era usufructuària de la casa de Bunyola. La part de mobiliari que pogué vendre D. Bernat Nadal va arribar a 22 ll. i 7 s.

47 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4, s/f. ... *Item deix a la Iglesia Parroquial de Bunyola el quadro de nostra Senyora del Roser amb el minyonet Jesús en los braços i una rosa en la mà, amb vasa de coladuria i vidre davant; que està posat damunt l'alcova del meu quarto, i el senyor rector lo col·locarà allà ahont la hi apareixerà...* Ara mateix no ha estat possible localitzar aquesta pintura. Ni a l'església ni a la seva sagristia hi ha cap quadre que hi pugui correspondre.

48 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4, s/f. ... *un quadro que representa el convite de Cristo a casa del fariseu, amb la Magdalena a los seus peus, dos quadres germans que lo un representa el nin Jesús abraçat a la Creu, i lo altre Nostre Sra. de Betlem, los dos del mateix autor, i una vasa igual. I un quadro de sant Tomàs de Aquino en el qual estan pintats diferents sants i varis pontífexs. Item deix a la casa de la Rectoria de dita Vila sempre que el señor rector permeta que se coloquen en los llocs que assenyalaré, cinc quadros que tinch de un mateix autor, amb vases iguals d'escultura, dos de los quals representen dos ramells de flors, i los altres dos asuntos fabulosos, i es el meu desig i voluntat que sien col·locats damunt los quatre portals col·laterals de la sala de dita rectoria, i lo altre que representa un incendi i la fabula de Calixto i Arcoy (?) se podrà col·locar damunt el portal de la mateixa sala a la paret interior perquè servesqui perpetuament de adorno de dita rectoria.*

49 FONT OBRADOR, B.: *Historia de...*, p. 538.

50 ACM, 14134, Manda Pia..., f. 12r. Va actuar com a rebedor el prevere i beneficiat de l'església Macià Puig. En aquells moments, D. Ramon Pasqual era el rector de la parròquia i el Dr. D. Gabriel Tomàs, prevere, exercia d'arxiver.

està agenollada davant seu ungint amb perfum els seus peus. A la dreta hi ha un altre personatge alçat. Si bé el quadre es nodreix del passatge bíblic de Crist a la casa del fariseu la pintura substitueix la figura del fariseu per aquest personatge que s'alça de la taula mirant l'escena. La pintura és semblant a la que va realitzar Simon Vouet el 1640. Segons l'historiador Stefano Zuffi hi apareix una superposició visual de dues escenes distintes. A la narració bíblica, quan Maria Magdalena ungeix amb perfum els peus de Crist a la casa del fariseu, aquest, sols es planteja preguntes interiors i reflexions internes, sense que s'alci recriminant a la pecadora. En canvi, en un altre passatge semblant que es realitza a Betània, Maria Magdalena romp el vas d'alabastre, sense que pugui ungir els peus de Crist i, segons la narració de Mateu i Marc, es recriminada pels deixebles. La narració més pròxima a aquesta pintura seria la de l'evangelista Joan qui precisa a Judes Iscariot com a l'únic citat en ella qui recrimina a Maria Magdalena, que seria el deixeble que en el quadre s'alça de la taula substituint la figura del fariseu.⁵¹ Pel que fa al tractament formal del conjunt destaquen els plecs i el color vermell del vestit de Judes. Així com el vestuari de Maria Magdalena on el volum i el moviment amb què s'ha treballat la figura femenina és remarcable. Assegut en el centre, darrera la taula, quasi inobservable per l'obscuritat de la pintura, es troba una altra figura amb la mà alçada que mira i parla amb Crist. Els rostres es presenten de manera molt difuminada especialment la figura central assegurada i la figura de Maria Magdalena, que a diferència del treball aconseguit amb el vestit i el cos, la cara està quasi sense treballar, realitzada amb ombres i llum sense tenir el rostre definit. Darrera aquesta escena principal s'observen tres personatges, també molt esbossats, un central girat cap a darrera que mira a les dues persones del costat esquerre que observen l'escena. Segurament són alguns deixebles de Crist. En el fons, el quadre és representat amb un paisatge crepuscular.⁵²

Una altra de les pintures donades per Evinent i que es conserven a l'església de Lluçmajor, en aquest cas dins la sagristia major, és la pintura de sant Tomàs d'Aquino. La pintura (fig. 2), en mal estat de conservació, ofereix una lectura complexa. En tot cas, per la seva distribució de personatges i l'entorn representat es tractaria del Triomf o l'Apoteosi de sant Tomàs. El quadre es divideix en tres extractes o nivells: l'inferior on es veuen catorze cardenals sobre una estrada escalonada, segurament representant l'Església terrenal, quan en el Concili de Trento fou utilitzada la seva doctrina per defensar el dogma catòlic davant el protestantisme i que va servir perquè el 1567, el papa Pius V, l'anomenàs Doctor de l'Església; damunt ells hi ha un primer nivell de sants i teòlegs presidits en el centre per una santa i darrera ella una figura amb la vestimenta dominica i el braç alçat semblant al model que s'adoptava per la representació de sant Vicenç Ferrer. Part damunt d'aquest grup central se situen tres sants amb un pontífex a cada costat.

51 ZUFFI, S.: *Episodios y personajes del Evangelio*, Barcelona, 2003, p. 188-191.

52 Els trets parcials degut al seu estat obscur, fa que no podem concretar molt més l'observació. En tot cas, algunes de les qualitats destriades les podem considerar molt pròximes a Guillem Mesquida: volum de les robes quasi acartonades, colors vius, alguns rostres amb nas apuntat, paisatge crepuscular o la tipologia del vestuari i l'estil del pentinat. S'acosten molt a la pintura d'aquest autor o a la seva escola. Per altra part, la disposició i postura de Maria Magdalena la trobam semblant a altres obres de Mesquida com la pintura d'*Angèlica i Medor*. Guillem Mesquida no desconeixia aquesta iconografia; en va pintar una a Venècia que correspon a la mateixa iconografia del quadre i una durant l'estada a Mallorca (1710-1711) que també hi podria coincidir: "*Cristo in casa di Madalena*". Vegeu; CARBONELL BUADES, M.: *Guillem Mesquida, 1675-1747*, Palma, 1999, p. 142, 235, 239, 248.

Finalment, a la part superior i presidint en el centre hi ha sant Tomàs amb els atributs tradicionals: el Sol en el pit, amb una mà aguanta una ploma i un calze amb l'altra. El Sol i la ploma són atributs que s'adoptaren degut a la inspiració divina de la seva doctrina i el calze pel seu valor eucarístic i que li valgué el títol de Doctor Eucarístic. Apareix envoltat amb part de la cort divina i amb personatges extrets de la llegenda que envolta a la vida del sant: Crist crucificat, en referència a l'aparició del crucificat davant el sant; l'Esperit Sant, revelador diví de la doctrina tomista; la Verge, se situa a l'esquerra de sant Tomàs i es fa referència a l'episodi de fra Lauteri que estudiant teologia i tenint alguns problemes d'interpretació havia demanat consell a sant Francesc. Llavors se li va aparèixer la Verge juntament amb sant Tomàs i sant Francesc recomanant-li consultar la doctrina tomista. Aquest darrer situat en el quadre davall la Verge i darrere sant Tomàs.⁵³ Altres personatges apareixen compartint la Glòria amb sant Tomàs: sant Pau i sant Pere fent referència a les aparicions que tenien davant el sant per resoldre problemes teològics i, a baix d'ells dos, sant Agustí amb l'atribut d'un cor roent entre les mans.⁵⁴

Les altres pintures que Evinent va donar per a la sagristia foren dos quadres més: una amb la imatge de la Mare de Déu de Betlem i una altra del nin Jesús. Ara bé, aquests dos quadres, juntament amb els altres cinc que hi deixà específicament, estan actualment localitzats a la sala principal de la planta noble del Casal Rectoral.

Els dos quadres primers formen parella, de les mateixes dimensions, temàtica i tenen el marc d'escultura amb doble sanefa daurada i el fons d'imitació de carei. N'Evinent els identifica com del mateix autor, si bé, manquen de firma i no comptam amb més informació que ens pugui fer percebre del seu creador. La pintura de la Verge (fig. 3) es troba en mal estat de conservació i afectada per despreniment de part de la capa pictòrica. La pintura es treballada amb una cortina vermella oberta a mode de finestra pictòrica deixant veure les imatges centrals: una Mare de Déu i un nin Jesús que s'abracen mútuament. A davall de la representació hi ha una sanefa pintada amb una inscripció. Malauradament el text és il·legible, sols deixant-se veure parcialment: "... S de Belen que c...a en el Hospi... de... .. Madrid. Fu...ot ... Nin... 1687". Aquesta inscripció inferior, encara que parcial, dóna una referència a algun Hospital o Hospici de Madrid, i a una datació vers l'any 1687. No podem identificar si l'any es refereix a algun esdeveniment o commemoració o si és l'any de la pintura, en qualsevol cas és una data referencial a tenir en compte. La iconografia de Nostra Dona de Betlem es va popularitzar durant el segle XVII a tota l'àrea castellana i en el nou món. Un orde franciscà es va constituir en el nou món, amb el nom d'orde de betlemistes tenint-la com a titular amb funcions de caritat i d'ajuda d'orfes amb la fundació d'hospitals. Aquesta representació de la Verge és vigent tant a Amèrica del Sud com a Castella. Per exemple, en el municipi de Salazar de las Palmas a Colòmbia, s'hi conserva un quadre de la mateixa iconografia des de l'any 1671. O també, en la seva versió escultòrica, la Verge de Betlem que presideix el retaule central de l'Hospital dels Venerables de Sevilla. A Mallorca hi ha l'exemple d'aquesta iconografia i titular a una pintura del Monestir de sant Bartomeu d'Inca. Santa Maria de Betlem també era patrona de l'orde jerònim i el monestir dut per

⁵³ Aquest relat fou tractat de manera concreta el 1638-40 per pintors com Murillo pel Convent de Regina Angelorum de Sevilla.

⁵⁴ Vegeu un estudi més complet sobre la iconografia tomista a: PÉREZ SANTAMARÍA, A.: "Aproximación a la iconografía y simbología de Santo Tomás de Aquino", *Cuadernos de arte e iconografía*, 3, nº5, 1990, p. 31-54.

monges jerònimes també n'ha conservat una pintura amb les mateixes característiques. La pintura d'Inca presenta lleugeres diferències: el mocador que abraça el Nin Jesús és blanc i no blau, la Verge no es presenta coronada i la sanefa que decora la capa està decorada amb perles. Tampoc hi ha a la pintura d'Inca una escenografia amb cortines laterals. Pel que fa a la resta presenta similituds evidents amb la blancor de la pell, les cares arrodonides i els contorns suaus.⁵⁵

La parella del quadre de la Verge de Betlem és la pintura de Jesús nin abraçat a la creu (fig. 4). Una iconografia sobre el presagi de la Passió. La pintura segueix l'estil de l'anterior: pell blanca i carnosa del personatge, delicadesa i suavitat en els contorns, amb cara arrodonida i plena. A més, el braç dret del Nin Jesús és treballat amb el mateix contorn i de la mateixa manera en les dues pintures. Cosa que pot acompanyar l'afirmació d'Evinent de què es tractaria d'un mateix autor. Aquesta pintura té almenys dues còpies a Mallorca. Una es troba al Museu Diocesà⁵⁶ amb poques diferències de la de Lluçmajor. Si bé el detall i el treball minuciós del pinzell s'ha realitzat de manera més laboriosa a la còpia del Museu Diocesà, segueixen els dos compartint l'elaboració de galtes rosades i pell blanca. L'altra còpia del mateix quadre pertany a la col·lecció pictòrica de la Societat Arqueològica Lul·liana.⁵⁷ La datació de les dues còpies localitzades s'emmarca divergentment a la primera meitat del segle XVII i dins el segle XVIII. En tot cas, era un model plenament vigent a la segona meitat i a finals del segle XVII, en què hem de situar la de Lluçmajor, dins el context analitzat i amb la seva parella de la que perdura la datació.⁵⁸

L'altre conjunt de peces pictòriques es destinaren específicament a decorar la planta noble de la rectoria. A la sala principal s'hi obrin cinc portes i sobre aquestes Evinent dictà que s'hi posassin els cinc quadres de la seva propietat. Tres són de temàtica mitològica i els altres dos florals. La majoria encara conserven el seu lloc. Les dues obres de temàtica floral, són dues pintures de les mateixes característiques: un gerro central amb un ram de flors en el centre que ocupa tot l'espai pictòric. Aquests quadres seguint l'ordre d'Evinent segueixen estant damunt les dues primeres portes de la sala. Una de les pintures de caire mitològic

55 LLABRÉS, P.J.; LLOMPART, G.; PALOU, J.M.: *Santa Maria a Inca*, Inca, 1992, p. 77; LLABRÉS, P.J. *et alii: Jesucrist a l'art inquer*, Inca, 1996, p. 60. Aquestes dues publicacions ofereixen en el seu catàleg dues datacions divergents sobre la mateixa pintura: s. XVII i s. XVIII. En tot cas, si afegim la informació presentada en aquest article podem optar per la segona meitat, finals, del segle XVII.

56 GAITA SOCIAS, M.M.: *La col·lecció de pintura del Museu Diocesà de Mallorca*, Palma, 2010, p. 101.

57 ORDINES JOAN, J.A.: "La col·lecció de pintures del Casal Aguiló", *La Societat Arqueològica Lul·liana. Una il·lusió que perdura*, Palma, 2006, p. 171, 178; i dins la col·lecció digital de la SAL, URL: <http://pidib.ibt.org/pinadibfront/obra.html?id=1251>. (Data consulta: març de 2012) La pintura es classifica dins l'escola mallorquina i d'ascendència italiana.

58 L'evolució d'aquesta iconografia la trobam en una calcografia de Blai Ametller del "Nin Jesús amb la creu" (1793), on amb els mateixos elements i disposició se substitueix la columna del darrera per un arbre i el nin envers d'aguantar la creu la té caiguda damunt una roca devora ell. Vegeu; SUBIRANA REBULL, R.M.: "El gravat i les arts del llibre", *Art de Catalunya. Arts del llibre. Manuscrits, gravats, cartells*, Barcelona, 2000, p. 177. Ametller, el 1793, any de la datació de la calcografia, residia i treballava a Madrid. És conegut per les seves interpretacions dels mestres del barroc castellà, per tant, no és descartable, a més de l'aportació de J.A. Ordines, que les còpies localitzades del nin Jesús, adoptassin la iconografia per influència de l'escola castellana, potser des de l'obra de Murillo, Antonio de Pereda o Juan de Sevilla. Vegeu; LAMAS DELGADO, E.: "Quelques considérations sur le theme du présage de la Passion en Espagne. À propos d'une image 'très mystérieuse de la Nativité', tableau retrouvé de Mateo Cerezo (1637-1666)", *RIHA Journal*, 0033, URL: <http://www.riha-journal.org/articles/2012/2012-jan-mar/lamas-mateo-cerezo> (Data consulta: juliol de 2012). No hem d'oblidar que la seva parella indica la ciutat de Madrid i, per altra banda, el canonge Evinent va estar un cert temps a la capital de l'Estat d'on pogué adquirir dites obres.

es conserva damunt una de les portes de sortida del fons de la sala. Mentre que a la porta del seu davant, on devia estar la quarta pintura, va ésser substituïda per un quadre de l'Ecce Homo que es trobava a la paret de la trona de l'església i quan aquesta fou retirada el quadre va passar a ocupar el d'Evinent desplaçant aquest a la paret del costat.

Dels tres quadres de temàtica mitològica, el canonge els anota com “*asuntos fabulosos*” i “*la fabula de Calixto i Alcoy*” (?). Cal dir que el conjunt ja fou estudiat com a cicle unitari del mite de Júpiter i Licaó.⁵⁹ Evinent, pel que sembla, desconeixia la temàtica de les pintures. Si bé anomena la fàbula de Cal·listo de la Metamorfosis d'Ovidi, confon la transformació de Cal·listo per la transformació de Licaó. Cal·listo era filla de Licaó, un dels protagonistes del quadre, i per càstig a no guardar el vot de castedat va ésser transformada en ossa.⁶⁰ Així com el pare, en el quadre, és transformat en llop a causa dels seus assassinats. Una dada important, si bé no concloent, és que Evinent assigna els cinc quadres a un mateix autor, sense anomenar-lo. S'ha de ressaltar que els cinc comparteixen la mateixa tipologia de marc i semblants característiques cromàtiques i formals. Els dos quadres florals del grup foren atribuïts pel Dr. Carbonell⁶¹ a Guillem Mesquida i en el treball monogràfic sobre el cicle pictòric de Júpiter i Licaó, ja es van comparar les pintures amb les obres de la família Mesquida. Així, a més, podem aportar una dada comparativa més si advertim que l'edifici del fons d'una pintura de santa Àgata, localitzada a la rectoria de la localitat d'Algaida i atribuïda a Francesc Mesquida,⁶² és el mateix tipus d'edifici i de les mateixes característiques formals i cromàtiques que s'utilitzen per l'edifici i el fons de dues de les pintures del cicle mitològic de Licaó. Tot això ens segueix encaminant cap a l'autoria dels Mesquida a les cinc obres.

En resum, de les aproximadament una trentena de pintures que surten en els inventaris sols les que repercutiren a Lluçmajor han estat localitzades. S'ha d'entendre que aquestes devien ser les de més valor i les que devien tenir unes característiques més semblants o que feien conjunt per ser donades en grup; com les dues que fan parella o les cinc donades per decorar la sala de la rectoria. Una bona partida dels quadres repartits en les seves cases hem vist que eren de temàtica religiosa, alguns dels citats en l'inventari eren de paisatges, només dos eren de retrats d'algun clergue que no s'han conservat, i del grup localitzat a la rectoria de Lluçmajor: tres són de temàtica mitològica i dos de florals. De les altres, la qualitat de les pintures conservades és diversa; mentre que el quadre de sant Tomàs o el de la Verge de Betlem són regulars i de caire més popular, la resta esdevenen de qualitat notable pel tractament formal o iconogràfic tant els mitològics, per la unitat que formen, com els dos florals o el de “Crist a la casa del Fariseu” que aquí s'han emmarcat dins el mateix corrent o escola pictòrica.

59 POU AMENGUAL, M.: “Un cicle pictòric de les Metamorfosis d'Ovidi: Júpiter i el càstig del rei Licaó”, *BSAL*, 65, 2009, p. 107-140.

60 Segons la Metamorfosis d'Ovidi: Met., II, 470-495; també a: Fastos, II, 153-192. Cal·listo era amant de Júpiter. En una reunió de verges és despullada i la veuen embarassada, l'expulsen del grup i, posteriorment, la converteixen en ossa.

61 CARBONELL BUADES, M.: “Mesquida Munar, Guillem”, *GEPEB*, 3, Palma, 1996, p. 159.

62 CARBONELL BUADES, M.: *Guillem Mesquida...*, p. 209.

Les obres, els teixits litúrgics i l'argenteria del fons testamental de l'eclesiàstic

Una part del patrimoni que quedava del canonge es va utilitzar per arreglar alguns dels béns que havien d'ésser venuts o bé heretats per altri. Així pel desembre de 1814 el vidrier, Francesc Nicolau, per nou lliures, s'encarregava de posar els vidres que faltaven a les finestres de la casa de Palma on morí Evinent.⁶³ Pel març de 1818 se'n pagaren vuit lliures i set sous pel treball i material d'obra fet a la casa de Bunyola on ja habitava la neboda Paula Quetgles. Manteniment que seguia el novembre de 1820, fent obres de condicionament de la casa heretada per Rafel Quetgles.⁶⁴

En tot cas, l'obra més interessant i costosa que a gestió dels administradors es va patrocinar fou la fabricació de la campana major de l'església de Lluçmajor. El 21 de juny de 1818 el pesador Josep "Plove" va pesar els trossos d'una campana rompuda de Lluçmajor i que s'havia d'utilitzar per fer la nova.⁶⁵ L'encarregat de la fabricació de la campana fou el campaner Joan Bordoy.⁶⁶ El ferrer Bartomeu Verger es va encarregar de fer el batall de la campana i Pere Antoni Oliver va elaborar les peces de ferro per muntar el jou.⁶⁷ La campana està decorada amb dues sanefes seguint formes geomètriques entrelaçades, tant a la seva part superior com a l'inferior. La corona que l'aguanta fou elaborada amb formes antropomòrfiques, a cada un dels quatre costats sobresurten dos colls allargats acabats amb un rostre de facció femenina. (fig.5) Encara que era poc habitual l'ús de decorar la corona de les campanes amb figures o carasses no és del tot estrany a Mallorca. En són exemples: la campana de Cort a Palma que també fou treballada amb rostres femenins o la campana coneguda com "Na Bàrbara" (s. XVII) del campanar de la Seu de Ciutat, que fou decorada amb carasses monstruoses. A la sanefa central de la campana de Lluçmajor es recorda el seu promotor, i devora la sanefa inferior el fabricant inscrivé el seu nom: "FECIT BORDOY M ----(?) I TONI DOLS". També hi apareix un Toni Dols del qual desconexim la relació. La decoració iconogràfica és molt senzilla; en el centre, a la part sud, hi ha una creu

⁶³ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 9r.

⁶⁴ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 20r, 29r.

⁶⁵ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 22r. ... se pagà una lliura i set sous a Josep Pluve pesador públic en Palma, per son drets de pesar los trossos de una campana que se dugueren de la parròquia ...de Lluçmajor, per fer-ne una nova; cuyos trossos pesaven vint-i-set quintars i vuit lliures, i a raó de 1 ll. per cada quinta importa dita partida.

⁶⁶ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 22r. El abaix firmant Joan Babbista Bordoy, mestre corde i fabricant de campanes de bronze he rebudes de distintes partides set-centes tres lliures quatre sous ..., y són en total import a mi correspost per la campana de pes de trenta-un quintà i quatre lliures, ... a qui queda ja entregada des de dia 29 d'agost últim; esto es, quatre-centes i sis lliures i quatre sous a raó de 15 ll. per quintà importen lo vint-i-set quintars i 8 ll. de bronze dut de Lluçmajor que vaig rebre dia 21 de juny últim per refondre amb dita campana: 237 lliures i 12 s. valor a raó de 12 ll. cada lliura los 3 quintes i noranta-sis lliures de bronze nou amb que vaig augmentar el pes de la campana fins a los predits 31 quintars i 4 lliures i cinquanta-nou lliures vuit sous per los dues llogues de bronze per dita campana, de pes de noranta-nou lliures a raó ... tot conforme en contracta per mi firmat el 31 maig propassat...

⁶⁷ ACM, 14134, Manda Pia..., f. 22r-22v. El abaix firmant don fe que mestre Bartomeu Verger, ferrer, mon pare ha rebudes denou lliures i quatre sous ..., i son l'import del batay de pes de quaranta-vuit lliures que ha fet per la antedita campana a gust i direcció del fabricant de la mateixa, mestre Joan Bordoy, qui a raó de vuit sous cada lliura ... de orde i a presència del nominat mon pare, per no saber ell escriure. Palma 30/09/1818. Bartomeu Verger; El abaix firmat don fe que mestre Pere Antoni Oliver, ferrer, ha rebut 126 ll., 16 s. import de sis quintes i setanta ll. de ferro a raó de 4 s. la lliura que entregà obrat i que entraven en la culassa de la antedita campana com es, dos balladors, dogal, sis cèrcols, planxes, tescons i los restants... i se compensaren amb igual partida que valgueren cinc arroves, nou ll. de ferro vell a 1 quinta la lliura que vaig rebre procedent de l'altra culassa vella... a presència del dit Oliver, per no saber ell escriure. J.A.Carbonell.; ...import llenya, mans i bestretes, tot per la culata de la campana... per dues ancoves de ploms per engastar deu bolles de ferro..., lo restant per los jornals empleats ... Terrango Radreno (?).

ocupant tota l'alçada de la campana mentre que a la zona nord s'hi va realitzar un petit relleu de sant Miquel.⁶⁸

Per altra banda, el patrimoni tèxtil del canonge Evinent també fou nombrós tenint: teixits domèstics i litúrgics que foren heretats pels familiars, els venuts pels administradors i els heretats per alguna institució. En els inventaris dels habitatges del canonge si destrien part dels rics teixits que posseïa. Entre altres podem ressaltar: sis capes negres, diverses almusses o, també, capes magnes morades de canonge. Dins el canterano de xicranda de la casa de Ciutat hi tenia unes onze casulles de tota casta: amb flors, de seda, amb galons diversos... A la casa de Llucmajor sols hi havia deixat una casulla florejada.⁶⁹

A Miquel Morro, prevere i domer de la Seu, li va donar la roba negra, capes, sotanes i una casulla de "*roba lluenta*" amb galó d'or que tenia a Bunyola.⁷⁰ A més, les altres nebodes també reberen diverses peces de roba i teixits.

La llista dels béns venuts del canonge també inclou alguns teixits litúrgics. El pare abat de la Real va comprar una casulla per 110 lliures; el prevere Jaume Rayó n'adquirí una de tissú d'or i plata, a més, de l'escrivania d'argent del canonge i el canonge Joan Ferrà, com a un dels marmessors, va vendre a compte de la manda pia una altra casulla i un calze.

La parròquia de Llucmajor el 1815 rep una partida de teixits litúrgics del canonge, on potser s'hi trobava el cobrecalze que es conserva del prevere (fig. 6).⁷¹ En aquesta ocasió la sastre tingué la precaució de brodar el nom del promotor al darrera d'una de les peces. El cobrecalze sembla que es correspondria amb un d'aquests teixits citats a l'herència. Brodat amb fil d'or, a un costat de darrera, dur el nom del canonge "*EVINENT Ror*". El teixit fa esment a la seva època de rectorat, per tant, suposam que sigui dels qui es reberen el 1815. A davant, també brodat en fil d'or, hi ha una creu en el centre i a cada escaire una decoració floral finament brodada. Voltant tot el cobrecalze el decora una fina flocadura.

Anys més tard, dels beneficis dels béns que es veneren el 1864, es va encarregar fer un conjunt de tern complet per l'església de Llucmajor. Una de les responsables per la seva fabricació fou la sastressa de la Seu, "*Beth*".⁷² El 10 de març, Josep Parpal, cobrava 44 lliures per 4 canes de color blanc que havien de servir per folrar l'interior del tern. Igualment

68 A una publicació sobre l'església dóna com a fabricant a un tal Coll, degut a la lectura de l'epigrafià desgastada de la campana. Aquest Coll és el fabricant Bordoy. La datació indicada en la publicació és incorrecta, sols indiquen la grafia 88 i donen la datació de la fabricació de la campana cap a 1788, quan s'obliden de la barra que hi ha entre els dos nombres que no fa la funció separadora que varen interpretar sinó que té el significat de número 1, essent, com indica la documentació: 1818. Vegeu; MONSERRAT SASTRE, J.; MONSERRAT FERRER, M.: *L'església de sant Miquel de Llucmajor*, Llucmajor, 1999, p. 101.

69 ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 162v, 173r.

70 ACM, 14135, Papeles relativos..., doc. 4, s/f.

71 ACM, 14134, Manda Pia..., f. 12r. El lot comptava amb ...*sis casulles noves, de roba de seda de tots colors, totes amb galó d'or fi, ample en el fris en mitx, i estret per tota la circumferència, sis estoques, sis maniples, sis cobricaliz, i sis bosses de sobrecaliz tot de la mateixa roba de seda, y cada cosa respectiva a cada una de dites sis casulles, los quals accessoris expressats me han entregat dits srs. Adm. de què en el concepte de regalades sien custodiades en la sagristia de la referida Igla. I serveixquen en esta al mateix Sr. Rector i comunitat.* Ho firma Macià Puig, prevere, el 02 de maig de 1815.

72 Va rebre el 2 de gener: 308 lliures i 14 sous per 14 canes de tela de color perla, amb flors vermelles i remat d'or fi. Les despeses de l'encàrrec seguien dia 19 amb 183 lliures per 22 canes més de galó d'or fi ample i 24 canes de galó estret.

seguien les despeses amb 50 lliures per les guarnicions, flocadures i cordons, a més de 41 lliures pels folres i el gafet de plata.⁷³ Julià Vidal fou qui va rebre el 5 d'abril, per mans de l'administrador Bernat Galmés, el conjunt del tern que s'havia fabricat. En total es varen fer: una casulla, dues dalmàtiques amb estoles, maniples i collars, una capa, una tovallola, que servia de gremial, un cobrecalze i una bossa de corporals. El conjunt de la comanda va arribar a 628 lliures, 1 sou i 4 diners.

Finalment, a la parròquia de Lluçmajor, a més de les pintures i dels teixits, li foren deixats diversos objectes d'argenteria: un calze de plata cisellada amb la seva patena, un platet amb dues vinagreres, una palmatòria, una bacina gran i quatre canelobres d'argent.⁷⁴ A més d'un missal de cambra enquadernat de "tafilete". Aquests objectes, per ésser anomenats nominalment en el testament sense cap descripció definitiva ni excoient, no es poden determinar si encara es conserven o perduren en el fons que conserva l'església.⁷⁵

Conclusions

Amb aquest treball s'ha pogut constatar que Antoni Evinent va arribar a tenir un patrimoni bastant considerable tant en el seu poble de naixement, Bunyola, com a les dues localitats on va desenvolupar la seva vida i professió: Lluçmajor i Palma. Una figura vinculada a la societat il·lustrada del moment, tant des de la vessant política, cultural o religiosa. Amb el seu testament, així com la d'alguns dels seus germans i l'inventari dels seus béns, s'ha pogut observar el patrimoni que va arribar a tenir i ens poden indicar part dels interessos personals, culturals i artístics del canonge. Les peces localitzades a Lluçmajor són de remarcable importància doncs informen de la pròpia història de les mateixes, del seu anterior propietari, les seves possibles datacions i el gust estètic del clergue.

Així i tot, no és un treball tancat. La participació del canonge amb els grups il·lustrats i liberals del moment, la relació amb el bisbe Nadal o els inventaris que informen de la seva biblioteca, mobiliari i objectes domèstics, que aquí s'han tractat de manera puntual i molt breument, són punts, potser, amb possibilitat de resseguir en nous camps d'investigació.

73 ACM, 14134, Manda Pia..., foli separat i f. 115r-116r.

74 A la casa que tenia a Lluçmajor, durant l'inventari, es va fer pesar a l'argenter Joaquim Bonnin les peces d'argent que hi havia, essent: coberts, sotacopes, escrivania de 73 unces i cinc octaves, 2 tassionets, 1 palmatòria de 5 unces i 3 octaves, 1 piqueta de 7 unces, 1 octava i 3 tomins, un calze llis daurat amb patena de 34 unces i 1 octava, un calze obrat amb patena de 30 unces, 4 octaves i 3 tomins. Vegeu ARM, Protocols Notarials, Reg. 2241, f. 174r-174v.

75 Molta de l'argenteria no va ésser heretada en testament sinó venuda posteriorment pels administradors: ACM, 14134, Manda Pia..., f. 97r. ... *vaig vendre tota la plata que tenia del Sr. Antoni Evinent, prev., en la qual no hi havia pesa alguna de mèrit, i atent al bon preu de 32 sous per una... donà 391 ll., 12 s., ... rebaixat el que he donat de gratificació a l'argenter que va arreglar les fulles de ferro de los mànecs de les ginefes de plata; nou per pesar el Sr. Cuschieri dita plata y 1 ll., 4 s., 6 d., pel betum que després de pesar encontre dei el pom de plata de un gaiato...; ... en la partida de les 389 ll. 3 s. 10 d. queden compreses 21:12:8 import de una cinta de plata, cuyo dueño se ignora y tenia el señor Penitenciari com a penyora de una partida que havia dexada a bensenca (?) cuyo nom se ignora i se creu que era de Llummayor...*

Annex

Llista de la venta i compradors dels béns d'Antoni Evinent.⁷⁶ (selecció)

A D. Joan Muntaner, prevere i canonge compra els llibres:

<i>Berardis in Canones</i>	
<i>Florez. Clave historial</i>	
<i>Matamoni</i>	1 tom
<i>Espectaculo de la naturaleza</i>	
<i>Traité sur le mariage</i>	3 toms
<i>Col-lumela</i>	2 toms
<i>Vaniere. Praedium rusticum</i>	1 tom
<i>Vegerius. De re rustica</i>	1 tom
<i>Palladius</i>	1 tom
<i>Acta Ecclesiae Mediolanensis</i>	2 toms
<i>Logica</i>	1 tom
<i>Filosofia</i>	1 tom

A D. Joan Ferrà, prevere i canonge:

<i>Calment</i>	
<i>Dissertacions</i>	
<i>Sermons del Abat Torné</i>	
<i>Sermons de Clement</i>	
<i>Obres de Touneil</i>	
<i>Concili tridentino amb les notes de Gallemart</i>	
<i>Frantuieim contra Jehová</i>	
<i>Suplement contra Febronio</i>	
<i>Descripció de las Islas Pithiusas o Baleares</i>	
<i>Suma concillis de España</i>	
<i>Nicole</i>	
<i>Poesies de Salas</i>	
<i>Fabules de Iriarte</i>	
<i>Benet XIV de festis</i>	
<i>Manuale sacramentorum</i>	
<i>Un armari de fusta portàtil</i>	

⁷⁶ ACM, 14134, Manda Pla..., f. 79 i s. Sols s'ha transcrit la biblioteca, pintures i el mobiliari més representatiu. S'ha descartat mobiliari menor, estris domèstics, roba, etc. Tampoc contempla les peces inventariades de les cases que habitava.

A D. Jaume Mudoy, rector de santa Eulàlia:

Missal de mitx tafilete 1 tom
Plaqueta de missa de Requiem
Un quadro petit de colradura figura de sant Miquel
Altre quadro idem figura de sant Antoni
Un retrato del Pare Quiñones
Una tauleta perfil d'òs
...
Dues assafates obra de valència⁷⁷
Dos tassons de plata de 14 unzes

A D. Joseph Joaquim Oliver, prevere:

1 Missal
1 Plaqueta missa de Requiem
El Diccionari castellà 1 tom
...
Deu quadrets pintats amb vidre
...
Un quadret amb vasa negre, figura de Jesús
Una piqueta de plata de pes de set unses

A D. Bernat Nadal, notari:

...
Año cristiano
Caraccioli. Idioma de la raó
Lodovico Muratori. Reflexions sobre el bon gust
Solis. Historia de Mejico
Paleotti 1 tom
Bossuet
Un quadro de la visitació
Un baul forrat de cuyro
...
Un quadro amb vasa figura de N. Sra, de Jesús i sant Joan.
Un martirologi

⁷⁷ Dins els inventaris de béns anotats, s'hi troben una quantitat notable de peces ceràmiques d'obra valenciana: plats, escudelles, sotacopes, soperes, setrilleres...

Gramatica Grega

Sinodo de Benet XIV

Reflexions de Nepencu ...

Al rector de la Vila de Campos:

Breviari 4 toms

Breviari 4 toms

Les Octaves de Navidad, Epifania, Pentecostes, Corpus

La taula en que escrivia el canonge amb se hermadura

A Joanna Aina Quetgles, neboda:

Canterano de xicarandana

Llit entorcillat de noguer

Quadret petit vasa negre

1 sant Crist

A D. Josef Vilella, canonge doctoral:

El vanespon

Gibert

Garcia. De Beneficiis

Concordantiae

Biblia de Vitre

Heineccio

Un bufet de morer

A D. Pere Molinas, prevere i canonge:

Memòries de la Societat de Mallorca.

A Sr. D. Nicolau Campaner, jutge de la Reial Audiència:

Dinotomo

Instituta imperialis

...

Fontanella. Decisiones de Cataluña

Fontanella. De pactis

España transfretana

A D. Manel Morete del Cuerpo de Ingenieros:

...

Un mapa de Mallorca.

Una caixa de noguer.

A D. Joan Fontcuberta, prevere:

...

Diccionari històric 5 toms

El hombre feliz 2 toms

El croiset en 8º, plegamí

A D. Bernat Villalonga:

Un bufet.

Una arquillela.

A Ana Caldés:

Un manual de meditació

A P. Lector Domingo Lledó, dominico:

El Boyleau 1 tom

A Pedro Oleo, prevere:

El catecisme de Pouget 3 toms

El diccionari de las heregias 2 toms

Diccionari eclesiàstic 2 toms

A Francesc Riera:

Un llibre dit Gordiola.

A P. Fr. Fco. Pasqual, dominic:

Younc 4 toms

Sermons de Collet 2 toms

A Andreu Mesquida:

Curia Filipica 1 tom

A Francesc Cabot:

Un quadro del sant Cristo.

...

A Guillem Ramón, prevere:

Benti breviarium 1 tom

Corazón de Jesús 1 tom

A Sebastià Socies, prevere:

Una caixa de noguer.

El Picardi in folio, plegami 2 toms

A un pare dominico:

<i>Paulian</i>	5 toms
<i>Peregrini de fideis</i>	2 toms

A D. Jaume Mascaró, rector d'Alcudia:

<i>El Graveson, plegamí</i>	6 toms
-----------------------------	--------

A Jeroni Reus, subdiaca:

<i>Los sermons de Latocorduppin</i>	6 toms
<i>Sermons del P. Jard</i>	5 toms
<i>El Kempis en llatí</i>	1 tom
<i>Berni. Instituta Real i civil, plegamí</i>	1 tom
<i>Diccionari de la Bíblia</i>	1 tom

Al rector d'Alcudia:

<i>Zacchia. Quaestions medico-legales, plegami</i>	2 toms
--	--------

A D. Jordi Coll, prevere:

<i>El calagi de Ambrosio, plegami</i>	1 tom
<i>La vida de la Beata Cat. Tomas</i>	1 tom

A Sr. Francesc Cabot:

<i>3 Imatges</i>	
...	
<i>3 platillos amb 3 xicasar obra de València.</i>	

A D. Antoni Contey:

<i>El Pignatelli, plegamí</i>	5 toms
<i>Las causas celebres</i>	4 toms

A Sr. Francesc Cabot:

<i>Cinc mapes</i>	
-------------------	--

A Sr. Josep Ronjadieu:

<i>Un hombre feliz</i>	2 toms
------------------------	--------

A Antònia Cerdà:

<i>Una llibreria blanca amb quatre caxonets.</i>	
--	--

A D. Sebastià Amengual:

<i>El Fagnano</i>	
-------------------	--

A un metge pagès:

Llibres de les llibreries del metge Evinent

Al rector de Campos:

Una creu del sant Ofici.

Al P. Abat de la Real:

Una casulla bordada que era la millor venuda per 110 ll.

Al Dr. Jaume Rayó, prevere:

Una casulla de tisú d'or i plata per 66 ll.

Una escriptoria de plata

Joan Ferrà, prevere i canonge, ven a compte seu:

Un calze

Una casulla

Fig. 1 Crist a la casa del fariseu

Fig. 2 Triomf de sant Tomàs d'Aquino

Fig. 3 Nostra senyora de Betlem

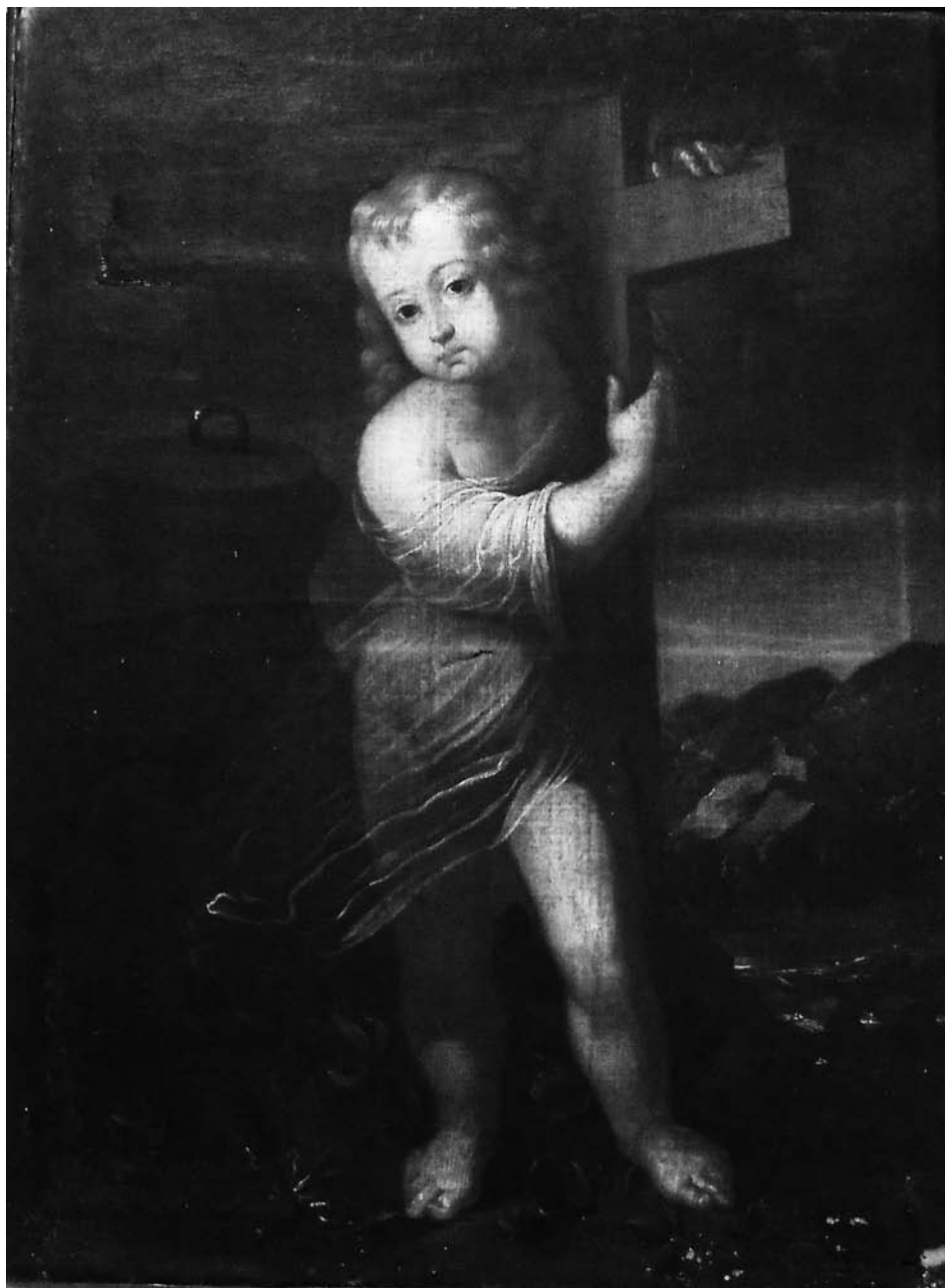

Fig. 4 Nin Jesús agafat a la creu

Fig. 5 Detall antropomòrfic de la campana

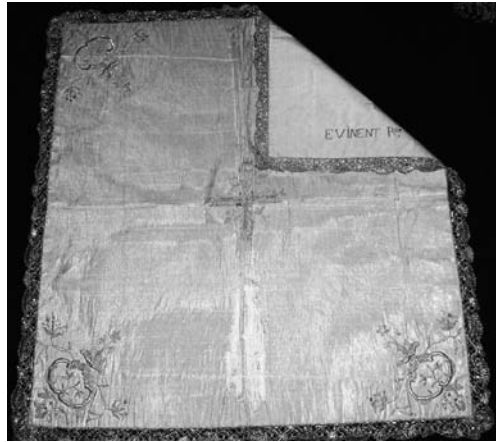

Fig. 6 Cobrecalze

